

Upskill & Reskill: สร้างทักษะ สร้างอาชีพให้ “แรงงานเข้มแข็ง” ในยุคดิจิทัล

ดร. เสาวณี จันทะพงษ์

ธนาคารแห่งประเทศไทย

นางสาวชนาภา ตันติปุระ

London School of Economics, U.K.

นางสาวธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์

นายอนันต์ วิชิตานันท์

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ตลาดแรงงานทั่วโลกเผชิญกับความท้าทายอย่างมากทั้งจากเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าและโควิด 19 ทำให้ในอนาคตหลายคนต้องทำงานในอาชีพที่ไม่เคยมีมาก่อนตอนเรียนหนังสือ และหลายคนต้องเปลี่ยนงานและอาชีพหลายครั้งในตลอดช่วงชีวิตการทำงาน ดูเหมือนเทรนด์การเปลี่ยนแปลงนี้จะยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อโลกมุ่งไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวและดิจิทัล ดังนั้น การสร้างโอกาสเข้าถึงการยกระดับและการพัฒนาทักษะใหม่ๆ แก่แรงงานทุกกลุ่มทุกช่วงวัยในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้จึงมีความสำคัญต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน^[1] บทความฉบับนี้จะนำเสนอถึงแพลตฟอร์มพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อแรงงานและสาธารณชนทั่วไป

ดิจิทัลแพลตฟอร์มของภาครัฐเป็นตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมให้แรงงานได้ไปต่อ

รายงานภาวะการทำงานล่าสุด เดือน ธ.ค. 2563^[2] ระบุว่าผู้มีว่างงานลดลงอยู่ที่ 5.9 แสนคน หรืออัตราการว่างงาน 1.5% ยังถือว่าอยู่ในระดับสูง และมีประเด็นที่สะท้อนความเปราะบางคือ มีผู้เสมือนว่างงาน (ทำงานน้อยกว่า 4 ชั่วโมงต่อวัน) สูงถึง 2.47 ล้านคน ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้แม้ไม่ตกงานแต่มีรายได้น้อยลงมากย่อมไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการบริการสาขาโรงแรมและภัตตาคารและการค้าที่ได้รับผลกระทบมาก หากเศรษฐกิจฟื้นตัวได้ช้าก็จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงานตอนต้น (อายุ 15-29 ปี) ที่เพิ่งจบการศึกษาที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานจะหางานทำยากขึ้น ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนผลกระทบของโควิด-19 ต่อพี่น้องแรงงานมากถึงกว่า 3 ล้านคน และยังคงต้องเผชิญกับภาวะหนี้ครัวเรือนสูงซ้ำเติมรายได้ครัวเรือนที่ลดลง

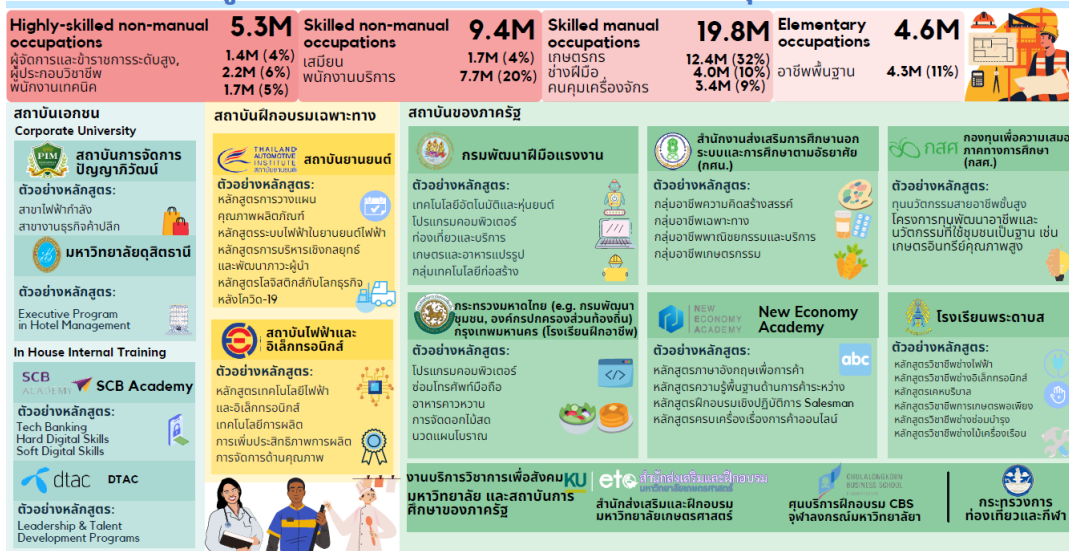
ภาครัฐได้มีนโยบายด้านแรงงานสู้ภัยโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง^[3] ทั้งมาตรการรักษาการจ้างงาน ช่วยสภาพคล่องแก่ผู้ประกอบการ และการจ้างงานผ่านระบบออนไลน์ เช่น Smart Job Center ของกระทรวงแรงงาน และ M-Powered Thailand ซึ่งเป็นพอร์ทัลที่เป็นความร่วมมือระหว่างบริษัท ไมโครซอฟท์ จำกัด กับหน่วยงานภาครัฐ และมาตรการ Upskill Reskill และ New Skill แก่แรงงานเพื่อให้มีทักษะตรงตามความต้องการของนายจ้าง และส่งเสริมการเรียนรู้ทางออนไลน์บนแพลตฟอร์มของภาครัฐ เช่น “ไทยมีงานทำ” และ Futureskill-newcareer.in.th ของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น

แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะ: สร้างโอกาสและอาชีพอย่างเสมอภาค

ผู้เขียนได้รวบรวมกลไกสถาบันและหลักสูตรการพัฒนาทักษะแรงงานของไทยในปัจจุบัน (รูป 1) ทั้งของภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาที่ให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อเป็นประโยชน์แก่แรงงาน และประชาชนทั่วไปที่สนใจยกระดับหรือสร้างทักษะใหม่ จากบทความฉบับที่แล้วชี้ว่าแรงงานไทยทั้งหมด ต้อง Reskill โดย 50% ต้องพัฒนาทักษะอย่างน้อย 3 เดือน และอีก 50% ต้องพัฒนาทักษะนาน 3 เดือนขึ้นไป นั่นหมายถึง ด้าน Demand side จะมีความต้องการพัฒนาทักษะมากขึ้น คือให้แก่คนทำงานถึง 38.7 ล้านคน โดยกลุ่มแรงงานทักษะสูงไม่น่าเป็นกังวลนัก ส่วนสองกลุ่มตรงกลางคือ แรงงานฝีมือและไม่ใช่ทักษะทำซ้ำและกลุ่มแรงงานฝีมือและใช้ทักษะทำซ้ำมีโอกาสค่อนข้างสูงที่จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์อัตโนมัติ

ส่วนด้าน Supply side ถ้าประเมินจากข้อมูลข้างต้นพบว่า การพัฒนาทักษะของแรงงานในระบบ ทั้งที่จัดโดยภาคเอกชน หรือจัดโดยศูนย์ฝึกอบรมของภาครัฐน่าจะเพียงพอในระดับหนึ่งและควรปรับให้ทันกับเทรนด์อนาคตอยู่เสมอ โดยมีสถาบันแกนหลักของรัฐคือ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั่วประเทศ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โรงเรียนฝึกอาชีพ 10 แห่งของ กทม. หน่วยงานฝึกอาชีพของกระทรวงมหาดไทย การศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ของ กศน.^[4] สถาบันยานยนต์ และสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ของกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น

สถาบันและหลักสูตรพัฒนาทักษะแรงงานของไทยในปัจจุบัน

Source: 52 วรรณยุกต์: ผู้เขียน และ พินิจจากบทความ FAQ (forthcoming) โดย เลเวนด์ จัน: พบ กพร พลพัฒน์ไพศาล และยุทธ เลเวนด์จัน; NGO, Institution websites, New Skills for New Jobs: Action Now Report (European Commission, 2019)

ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้มุ่งสู่โลกออนไลน์

วิกฤติโควิด-19 เร่งให้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงานแบบ Work from Home ของผู้คนทั่วโลก รวมถึงการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของการเรียนรู้แบบ e-Learning และเป็นจุดเปลี่ยนการเติบโตของดิจิทัลแพลตฟอร์มพัฒนาทักษะแรงงานทั้งในประเทศ เช่น Skilllane, Skooldio, CMU MOOC และ สถาบันพัฒนาบุคลากรดิจิทัล (DISDA) หน่วยงานตั้งใหม่เพื่อพัฒนาทักษะด้าน

ดิจิทัลให้แก่แรงงานผ่าน DSA app ของกระทรวงแรงงาน และดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างประเทศที่ได้รับ
 ความนิยมสูง เช่น Skillshare, Coursera, Udemy, และ LinkedIn Learning ก็สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้เปิดกว้าง
 ขึ้น (รูป 2)

แพลตฟอร์มและหลักสูตรออนไลน์พัฒนาทักษะแรงงานของไทยและต่างประเทศในปัจจุบัน

Online Training Platforms in Thailand	Online Training Platforms in other countries
SkillLane ตัวอย่างหลักสูตร: การตลาด • คณิตศาสตร์ • ภาษา • กราฟฟิก • ถ่ายภาพ • แอนิเมชัน • Tech Startup TUXSA หลักสูตรออนไลน์เกี่ยวกับวิชาชีพและธุรกิจ สำหรับคนวัยทำงานหรือผู้ที่ยังเรียนอยู่ สำหรับทุกคน มีหลักสูตรหลากหลายแบบ	coursera ตัวอย่างหลักสูตร: Data science • Management • การเงิน • การบริหาร สำหรับทุกคน มีหลักสูตรหลากหลายแบบ
Skooldio ตัวอย่างหลักสูตร: Design Thinking • การพัฒนาแอปพลิเคชัน • Data Analytics • UX/UI Design สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากพัฒนาตัวเอง หรือเพิ่มทักษะใหม่ๆ	Udemy ตัวอย่างหลักสูตร: การทำธุรกิจ • ดนตรี • สุขภาพ • ถ่ายภาพ "peer-to-peer" learning platform สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากพัฒนาตัวเอง หรือเพิ่มทักษะใหม่ๆ
Udacity ตัวอย่างหลักสูตร: Data Analytics • Digital Marketing • Soft Skills • Cognitive Thinking สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากพัฒนาตัวเอง หรือเพิ่มทักษะใหม่ๆ	UDACITY ตัวอย่างหลักสูตร: Computer Science • Databases • Tech สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพัฒนาทักษะเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในโปรแกรมอาชีพ
CONTENT SHIFU ตัวอย่างหลักสูตร: Digital Content Writer • SEO Specialist • นักการตลาดออนไลน์ สำหรับเจ้าของธุรกิจ ผู้บริหาร หรือ คนทั่วไปที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ Digital Marketing	SKILL SHARE ตัวอย่างหลักสูตร: Creative Arts • Entrepreneurship • ถ่ายภาพ • การเขียน สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์
CMU MOOC ตัวอย่างหลักสูตร: การออกแบบแฟชั่น (สอนโดย Marc Jacobs) • การถ่ายภาพ (สอนโดย Annie Liebowitz) สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากเรียนรู้กับ Expert ในสาขาต่างๆ	MasterClass ตัวอย่างหลักสูตร: ออกแบบแฟชั่น (สอนโดย Marc Jacobs) • การถ่ายภาพ (สอนโดย Annie Liebowitz) สำหรับบุคคลทั่วไปที่อยากเรียนรู้กับ Expert ในสาขาต่างๆ
CHULA MOOC achieve ตัวอย่างหลักสูตร: Management • IT/Data/Technology • Language • Art & Self Development • Health Chula MOOC Achieve: หลักสูตรเน้นทักษะการทำงานของคนยุคใหม่ ได้แก่ สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพในสาขาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร	LinkedIn Learning ตัวอย่างหลักสูตร: Business • Management • Leadership สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะทางการทำธุรกิจ
DSA ตัวอย่างหลักสูตร: หลักสูตรพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล สำหรับแรงงานที่มีความต้องการยกระดับทักษะดิจิทัล เตรียมพร้อมสำหรับอุตสาหกรรมอนาคต Source: 5 อันดับแพลตฟอร์มดีเยี่ยม, "The 5 Best Online Learning Platforms To Help You Upskill In 2021" (BossHunting.com, 2021), "แนวโน้ม 10 เวิร์กเรียนออนไลน์ อยู่บ้านพัฒนาทักษะ: Business & Digital สำหรับคนวัยทำงาน" (ContentShifu, 2021)	Springboard ตัวอย่างหลักสูตร: Data science • UX/UI • Coding สำหรับผู้ที่ต้องการทำงานทางด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะ

ดร.วิโรจน์ จิรพัฒน์กุล^[5] กรรมการผู้จัดการ “Skooldio” กล่าวว่าธุรกิจ Skooldio คือ “การเอา
 คนสร้างเทคโนโลยี และการเอาเทคโนโลยีสร้างคน” โควิด-19 เป็นตัวเร่งทำให้ตลาดนี้มีความพร้อมส่งผล
 ให้คอร์สสอนออนไลน์เติบโตมาก เพราะสถาบันและโรงเรียนถูกปิดทำให้ผู้คนต้องหันมาเรียนออนไลน์ และ
 คาดว่ายังจะเติบโตต่อไปแม้ว่าจะคลายล็อกดาวน์แล้ว เป้าหมายสูงสุดของ Skooldio คือ ส่งเสริมให้ Life-
 Long Learning เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คน มีเนื้อหาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ ทำให้คนทำงานได้เก่งขึ้น และต้อง
 มีแพลตฟอร์มที่ดี ง่าย และสะดวก

ผอ. เฉลิมพงษ์ บุญรอด^[6] กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ระบุว่ากรมพัฒนาฝีมือแรงงานปรับตัวสู้ภัย
 โควิด-19 โดยเปิดหลักสูตรพัฒนาอาชีพแบบออนไลน์ผ่าน DSD mLearning กว่า 30 หลักสูตรให้แก่
 ประชาชนทั่วไปทั้งเพื่อ Upskill และ Reskill สามารถวัดผลได้และมีวุฒิบัตรรับรอง แต่ต้องมีภาคปฏิบัติ ณ
 ศูนย์อบรม และได้เผยแพร่ผ่านช่อง Youtube ด้วย แต่จะไม่สามารถวัดและประเมินผลได้ หลักสูตรที่ได้รับความ
 นิยมสูงสุด คือ เทคนิคการสร้างร้านค้าและขายสินค้าออนไลน์ รองลงมาคือ การใช้ Microsoft
 Excel Advance และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และยังจัดฝึกอบรมให้แก่สถานประกอบการที่หยุด
 ชั่วคราวช่วงโควิด เช่น ธุรกิจสปาและธุรกิจโรงแรม นอกจากนี้ ยังเร่งพัฒนาการฝึกอบรมผ่านออนไลน์โดย
 ร่วมมือกับบริษัทหัวเว่ย (ประเทศไทย) นำสัญญาณ 5G เข้ามาใช้ในการฝึกอบรม รวมถึงร่วมมือกับ
 ภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะทางเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายจัดฝึกอบรมมากขึ้น

ในระยะข้างหน้า ไทยยังมีความท้าทายในการพัฒนา/ปรับทักษะอาชีพใหม่ๆ ให้แก่พี่น้องแรงงาน
 นอกกระบบที่มีอยู่ถึง 20 ล้านคน ส่วนใหญ่มืออาชีพรับจ้างทั่วไปและเป็นเกษตรกร ที่ได้สะท้อนความ

ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือพัฒนาทักษะฝีมือเฉพาะสาขาอาชีพ รวมถึงด้านเทคโนโลยี พัฒนาอาชีพ เสริม รวมทั้งการรวมกลุ่มอาชีพ^[7] และการนำแพลตฟอร์มการพัฒนาทักษะที่มีอยู่ปัจจุบันมาอยู่บน แพลตฟอร์มหลักคล้ายกับของ skillsfuture ของสิงคโปร์ หรือ skills-and-training ของออสเตรเลีย เพื่อ สะดวกต่อการค้นหาของแรงงาน และต่อการวางนโยบายของรัฐในอนาคต และที่สำคัญคือ แรงงานเองก็ จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญของศตวรรษที่ 21 คือ ความสามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ (the skill of learning new skills) ด้วยเช่นกัน

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

Endnotes:

- [1] Commissioner Nicolas Schmit reiterates the importance of up & reskilling opportunities for all, in High-Level Forum on Individual Learning Accounts (online conference), 4-5 March 2021
- [2] สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนธันวาคม 2563 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- [3] รายงานภาวะสังคม (Social Situation and Outlook) ไตรมาสสี่ และภาพรวม ปี 2563 ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือน ก.พ. 2564 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- [4] รายงานผลการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ 2562: การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการทำงานที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและความต้องการของตลาดเน้นหลักสูตรการศึกษาอาชีพ ช่างพื้นฐาน โดยใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น เรียนผ่าน Youtube ผ่าน Facebook Live ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิด (Massive Open Online Courses : MOOCs) และ คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) เป็นต้น
- [5] บทสัมภาษณ์ “Skooldio โฟกัส Life-Long Learning เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คน”, The Story Thailand, 19 ตุลาคม 2020
- [6] การสัมภาษณ์นายเฉลิมพงษ์ บุญรอด ผู้อำนวยการสำนักสำนักพัฒนาผู้ฝึกและเทคโนโลยีการฝึก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
- [7] รายงานฉบับสุดท้ายฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เสนอสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบาย เศรษฐกิจการคลัง ต.ค.